AUTOTUOJAT JA -TEOLLISUUS

AKL AUTOALAN KESKUSLIITTO

22.11.2022

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Asia:

HE 263/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden liikenteenalan lakien muuttamisesta

Autotuojat ja -teollisuus ry:n ja Autoalan Keskusliiton yhteinen lausunto

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto lakimuutoksesta, joka koskee luvanvaraiseen tavaraliikenteeseen vuokrattujen ajoneuvojen direktiivin muutoksen kansallista toimeenpanoa. Lausuntomme koskee ulkomailta vuokrattavien tavara-autojen lainsäädäntöön esitettyä muutosta.

Liikennepalvelulakiin ulkomailta vuokrattavien kuorma-autojen rekisteröintikäytäntöön esitettyjen muutosten taustalla on direktiivimuutos, jonka tavoitteena on, että kuljetusyritykset tai autojen vuokraus- ja leasingyritykset voivat nykyistä nopeammin vastata lyhytaikaisiin, kausiluonteisiin ja tilapäisiin kysyntähuippuihin. Direktiivin mukaisesti kuljetusyrityksillä on jatkossa mahdollisuus käyttää toisesta EU-maasta vuokrattua paketti- ja kuorma-autoa enintään kahden kuukauden ajan vuodessa. Direktiivi ei kuitenkaan edellytä jäsenmailta leasingmarkkinaa rajoituksetonta avaamista, sillä rajoitukseton ulkomailta hankittavien vuokra-autojen käyttö johtaisi tilanteeseen, jossa kalustoa vuokrattaisiin käyttöön pääosin edullisen liikenteen verokannan jäsenmaista.

Kuorma- ja pakettiautojen vuokramarkkina on Suomessa suhteellisen pieni. Suomessa on arviolta 500 vuokrakäytössä olevaa kuorma-autoa ja noin 3 500 yli 2,5 tonnin pakettiautoa. Vuokraamotoimialalla on jo nykyisin paljon kilpailua kuorma-automarkkinan kokoon nähden. Direktiivin muutokset on viritetty erityisesti Keski-Euroopan maiden kuljetustoimialan tarpeisiin, sillä Keski-Euroopassa rajat ylittävä liikennöinti on yleistä ja vuokrakuorma-autojen markkina on laajapohjainen.

Lakiesityksen mukaan tavaraliikenneluvan haltija voisi käyttää toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon rekisteröityä vuokrattua moottorikäyttöistä ajoneuvoa kaupallisessa tavaraliikenteessä kahden perättäisen kuukauden ajan kalenterivuodessa ilman ajoneuvon rekisteröintiä liikenneasioiden rekisteriin. Hallituksen esitysluonnoksessa ulkomailta vuokrattavien autojen käyttöä rajoitettaisiin direktiivin sallimalla tavalla siten, että autojen määrä ei saa muodostaa yli 25 prosenttia yrityksen ajoneuvokannasta.

Suomessa on perusteltua edellyttää ajoneuvon rekisteröintiä Suomeen 30 vuorokauden kuluttua, sillä muussa tapauksessa autot vapautuvat ajoneuvoverosta ja kotimaiselta vakuutusvelvollisuudelta

Esitetyssä muodossaan Suomessa otettaisiin käyttöön vain osa direktiivin mahdollistamista toimenpiteistä, jotka säätelevät tavara-autojen vuokraamista ulkomailta. Näitä ovat vuokrakauden pituuden rajaaminen kahteen kuukauteen ja kaluston määrän rajaaminen korkeintaan 25 prosenttiin yrityksen automäärästä. Nämä rajoitukset ovat erittäin perusteltuja, sillä liikenteen verotus ja kustannustaso on Suomessa korkea rajan ylittävän vuokrausmarkkinan kannalta erityisesti lähellä sijaitseviin Baltian maihin verrattuna.

Suomen olisi perusteltua ottaa käyttöön myös muita direktiivin sallimia kansallisia rajauksia, joiden avulla jäsenmaat voivat ottaa huomioon paikallisen markkinatilanteen ja ajoneuvojen vaihtelevan verotuksen eri jäsenmaissa. Jäsenvaltiot voisivat direktiivin perusteella asettaa vaatimuksen ajoneuvojen rekisteröinnistä jäsenmaan sääntöjen mukaisesti, eli Suomessa 30 päivän käytön jälkeen. Lakiesityksen mukaan tällaista velvoitetta ei asetettaisi, vaan ulkomailta vuokratun ajoneuvon rekisteröinti- ja vuokrausehtojen noudattaminen todistettaisiin liikenteen valvojan pyynnöstä sähköisellä tai paperimuotoisella asiakirjalla, joka mahdollistaisi hallinnollisesti kevyen menettelyn ulkomailta vuokrattaville autoille.

Ajoneuvolain mukaan Suomessa saa käyttää Suomessa ETA-valtiossa rekisteröityä ajoneuvoa 30 päivän ajan ajoneuvon maahantuonnista ennen kuin ajoneuvo rekisteröidään Suomessa. Samaa vaatimusta olisi perusteltua soveltaa myös ulkomailta vuokrattaviin kuorma-autoihin, jotta ei syntyisi epätervettä kilpailuasetelmaa kotimaasta ja ulkomailta vuokrattavan kaluston erilaisen verokohtelun takia. Mikäli ulkomaisilta kuorma-autoilta ei edellytetä rekisteröintiä, ne eivät myöskään olisi ajoneuvoverovelvollisia, kuten Suomeen rekisteröidyt ulkomaiset ajoneuvot. Samalla autot välttyisivät Suomessa vakuutusvelvollisuudelta, sillä kotimainen vakuutusvelvollisuus koskee vain Suomeen rekisteröityjä autoja. Vakuutusvelvoitteet ovat Suomessa laajemmat kuin Euroopassa keskimäärin.

Laki ei rajoita auto vuokrakausia yhteen kahden kuukauden jaksoon, vaan käytännössä auto voitaisiin tuoda vuokrattavaksi Suomeen esimerkiksi Baltiasta tai Itä-Euroopan edullisen verokannan maista siten, että se vaihtaisi kahden kuukauden välein asiakasyritystä. Kahden kuukauden rajaus koskee auton asiakasyritystä, joten tuomalla Suomeen esimerkiksi kuusi vuokrakuorma-autoa, vuokraamo voisi tarjota samalle yritykselle vuoden ajaksi ulkomaisen auton vaihtamalla ajoneuvoa aina kahden kuukauden välein. Näin esimerkin tapainen ulkomaille etabloitunut vuokrayritys voisi pyörittää merkittävää vuokraustoimintaa ilman kotimaisia vero- ja vakuutusvelvoitteita, joiden merkitys kuorma-autojen kustannustasoon on merkittävä. Laissa ei edellytetä, että ajoneuvo palaisi rekisteröintimaahansa vuokrakauden jälkeen ja vaikka tällainen edellytys lakiin lisättäisiin, sen valvonta olisi erittäin hankalaa, sillä auto voisi heti käynnin jälkeen palata uudelleen Suomen vuokrattavaksi. Koska matka Suomeen Baltian eteläosista ja sitä kaukaisemmista maista on pitkä, autot todennäköisesti tuotaisiin Suomeen pidempiaikaista vuokrausta varten siten, että auto vaihtaisi kuljetusyritystä lain salliman maksimivuokrausjakson jälkeen.

Mikäli rekisteröintivaatimusta ei olisi, auton katsastus- tai vakuuttamisvelvollisuuden täyttämistä olisi vaikeaa todentaa. Muun muassa poliisihallinnon tutkimuksissa on havaittu, että ulkomaille rekisteröityjen ajoneuvojen valvonta on ongelmallista, sillä autojen tiedot eivät näy samoissa rekistereissä kuin suomalaisten ajoneuvojen. Näin ollen tietoa ajoneuvon katsastus- ja vakuutustiedoista on hankala saada.

Keväällä voimaan astunut liikennepalvelulain muutos on tehnyt kuorma-autojen vuokraustoiminnan edellyttämistä rekisterimerkinnöistä työlään

Tässä yhteydessä on huomattava, että mikäli lakimuutos hyväksyttäisiin esitetyssä muodossaan, ulkomailta luvanvaraiseen tavaraliikenteeseen vuokratuilta ajoneuvoilta edellytettävät rekisterimerkinnät olisivat huomattavasti kevyemmät kuin kotimaasta vuokrattavilla tavara-autoilla. Toukokuussa voimaan astuneen liikennepalvelulain mukaisesti kotimaasta vuokrattavan ajoneuvon haltijaksi tulee merkitä autoa käyttävä kuljetusyritys, jos kyse on luvanvaraisesta liikenteestä.

Merkintävaatimus koskee myös lyhyitä alle kuukauden mittaisia vuokrausjaksoja. Käytännössä nyt esitetty lakimuutos sallisi ulkomailta vuokrattaville ajoneuvoille haltijuuden toteamisen autossa mukana pidettävillä vuokrausasiakirjoilla – kotimaasta vuokrattaville ajoneuvoille auton mukana pidettävät asiakirjat sen

sijaan eivät ole riittävä dokumentaatio, vaan niiltä edellytetään haltijuuden todentamiseen hallinnollisesti raskasta rekisterimerkintää, joka edellyttää leasingyhtiöltä haltijamerkintöjen muutoksia varten valtakirjan auton omistajalta.

Auton rekisteröintiä liikenneasioiden rekisteriin ja haltijamerkintävaatimusta tulisi vaatia samoin edellytyksin myös ulkomailta vuokrattavilta ajoneuvoilta, jotta ulkomaisen kaluston vuokraaminen ei muodostuisi hallinnollisesti kevyemmäksi kuin Suomeen rekisteröidyn auton vuokraaminen.

Mikäli ulkomailta vuokrattujen ajoneuvoille sallitaan lakiesityksessä esitetty menettelytapa, jossa tavaraliikenneluvan haltijan ilmoittaa luvanvaraiseen liikenteeseen käyttämiensä ulkomaisten ajoneuvojen rekisteritunnukset Liikenne- ja viestintävirastoon, vastaava liikenneasioiden rekisteriin tehtävää merkintää kevyempi menettely tulisi sallia myös kotimaasta vuokrattavien kuorma-autojen haltijuusmerkintöjen ilmoittamiseen. Ilmoitus Liikenne- ja viestintävirastoon on menettelytapana hallinnollisesti huomattavasti kevyempi menettely kuin kotimaisilta vuokraamoilta nykyisin edellytettävät hallinnollisesti työläät haltijamerkinnät, jotka edellyttävät vuokraamolta käyntiä katsastuskonttorilla tai vaihtoehtoisesti REKI-järjestelmän käyttöoikeuksia, jotka on rajattu vain pienelle käyttäjäryhmälle.

Laki saattaisi muuttaa pysyvästi kuorma-autojen vuokramarkkinaa

Koska tavara-autojen leasing- ja vuokraamomarkkina on Suomessa verrattain pieni ja toimijat ovat keskimäärin pieniä tai keskisuuria yrityksiä, suurten ulkomaisten toimijoiden markkinoilletulo heikentäisi merkittävästi kotimaisen vuokraamotoiminnan edellytyksiä. Kilpailutilanteesta muodostuu epäterve, mikäli ulkomailta vuokrattavilta ajoneuvoilta ei edellytettäisi rekisteröintiä Suomeen, sillä ulkomailta liisatut ajoneuvot välttyisivät tällöin ajoneuvoverolta ja vakuutusvelvollisuudelta. Muutos saattaisi johtaa kaluston osittaiseen ulosliputtamiseen halvemman verotason maihin, joihin rekisteröityjä autoja vuokrattaisiin kotimaiseen liiketoimintaan kahden kuukauden jaksoissa autoa vaihtaen.

Kotimaasta hankittavista pakettiautoista tulee ajoneuvoveron lisäksi maksettavaksi autovero, joka nostaa kotimaasta hankittavien ja vuokrattavien autojen hintaa verrattuna maihin, joissa ei ole autoveroa. Pakettiautojen vuokraustoiminnassa lyhytaikainen vuokraus ulkomailta saisi autoveroedun takia kustannusetua, sillä ulkomailta vuokrattavasta pakettiautosta autoveroa maksettaisiin ainoastaan Suomessa käytettävän ajan osalta.

Lain perusteluissa on todettu, että komission mukaan vuokratut ajoneuvot ovat tyypillisesti uudempia kuin keskimääräisten kuorma-autojen, jolloin niiden turvallisuus liikenteessä on parempaa luokkaa ja päästöt alemmat kuin tavaraliikenteen ajoneuvojen keskimäärin. Vaihtoehtona ulkomaalta vuokraamiselle on ensisijaisesti auton lyhytaikainen vuokraus kotimaasta. Ulkomailta lyhytaikaisesti vuokrattavien autojen ominaisuuksia tulisikin verrata kotimaasta vuokrattaviin kuorma-autoihin, jotka ovat uusia tai uudehkoja autoja ja edustavat turvallisuus- ja ympäristöominaisuuksiltaan uusinta teknologiaa.

Muutosesitykset

Esitämme liikennepalvelulakiin muutosta, jossa edellytettäisiin toisesta EU-maasta vuokrattujen ajoneuvojen rekisteröintiä kansalliseen liikenneasioiden rekisteriin 30 vuorokauden käytön jälkeen. Tällöin ajoneuvot saataisiin kotimaasta vuokrattuja autoja vastaavasti vero- ja vakuutusvelvollisuuden piiriin ja niitä koskevat rekisteröintivaatimukset olisivat vastaavat kuin Suomeen rekisteröityjen vuokra-ajoneuvojen.

Tämä olisi tasapuolisen kilpailutilanteen kannalta olennaisen tärkeää. Lainsäädäntö ei saa ohjata tilanteeseen, jossa vuokraustoiminnassa käytettäviä autoja olisi taloudellisista syistä perusteltua rekisteröidä edullisen verokannan ja kevyiden rekisteri- ja vakuutusvelvoitteiden maihin.

Esitämme lisäksi, että ulkomailta vuokrattavien autojen käyttöä ei sallittaisi yrityksen omaan lukuun tehtävissä kuljetustehtävissä. Direktiivi sallii myös tämän rajoituksen kansallisesti sovellettuna.

Kunnioittavasti

Hanna Kalenoja
liikenteen erityisasiantuntija, Autotuojat ja -teollisuus ry ja Autoalan Keskusliitto

Tero Kallio
toimitusjohtaja, Autotuojat ja -teollisuus ry

Pekka Rissa
toimitusjohtaja, Autoalan Keskusliitto ry